

ΕΝΟΤΗΤΑ 5^Η

Ελεύθερος χρόνος - Μορφές ψυχαγωγίας

2. ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ (σελ. 84)

2.1α. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 85 (Ενδεικτική απάντηση)

Τα παιδιά στην αρχή φάνηκαν απρόθυμα να συμμετάσχουν στη δημιουργία της σχολικής βιβλιοθήκης. Δεν αγαπούσαν τα βιβλία και θεωρούσαν την κίνηση του κυρίου Τυφλοπόντικα «σαχλαμάρα».

2.1β. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 85 (Ενδεικτική απάντηση)

Ο κύριος Τυφλοπόντικας πίστευε πως όταν οι άνθρωποι επιλέγουν βιβλία με ευχάριστες ιστορίες, επιτέλους καταλαβαίνουν την πραγματική αξία τους. Τα όμορφα βιβλία γεννούν όμορφα συναισθήματα και γι' αυτό οι άνθρωποι δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς αυτά.

2.2. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 86 (Ενδεικτική απάντηση)

Λ – Λ – Λ – Σ – Λ – Λ

2.3. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 86 (Ενδεικτική απάντηση)

- α. σκέφτεται
- β. συλλέγει / συγκεντρώνει
- γ. παραχώρησε / έδωσε
- δ. ανήκουστο / παράλογο
- ε. να επωμιστεί / να πάρει

2.4. Κείμενο για επεξεργασία, σελ. 86 (Ενδεικτική απάντηση)

- Με την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών.
- Με την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων.
- Με την πραγματοποίηση ταξιδιών σε άλλες χώρες και τη γνωριμία με άλλους πολιτισμούς.
- Με τη σωματική άσκηση ή τον χορό.
- Με την εκμάθηση ενός μουσικού οργάνου.

3. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ (σελ. 87)

A. Οι μετοχές (σελ.87)

A.1. Οι μετοχές (σελ.87)

Μετοχή Ενερ.Ενεστώτα	Μετοχή Ενερ.Ενεστώτα
στρίβοντας	τραγουδώντας
κινώντας	γελώντας
μαζεύοντας	τρέχοντας
αδικώντας	παίζοντας
γράφοντας	διαβάζοντας
στρέφοντας	ξυπνώντας
βλέποντας	μιλώντας
αφαιρώντας	φεύγοντας
κεντώντας	πλένοντας
ψήνοντας	ταξιδεύοντας
νικώντας	κυνηγώντας
χτυπώντας	μένοντας

A.2. Οι μετοχές (σελ.87)

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
λυόμενος	λυόμενη	λυόμενο
εμπορευόμενος	εμπορευόμενη	εμπορευόμενο
περιεχόμενος	περιεχόμενη	περιεχόμενο
εκπαιδευόμενος	εκπαιδευόμενη	εκπαιδευόμενο
κρατούμενος	κρατούμενη	κρατούμενο
κατηγορούμενος	κατηγορούμενη	κατηγορούμενο
εργαζόμενος	εργαζόμενη	εργαζόμενο
τιμώμενος	τιμώμενη	τιμώμενο
κινούμενος	κινούμενη	κινούμενο
προστατευόμενος	προστατευόμενη	προστατευόμενο

A.3. Οι μετοχές (σελ.88)

Μετοχή Παθητ.Παρακ.	Μετοχή Παθητ.Παρακ.
αγριεμένος	ποτισμένος
μολυσμένος	χτυπημένος
φοβισμένος	καθισμένος
εκπαιδευμένος	καλυμμένος
φυτεμένος	αθροισμένος
αποθαρρυσμένος	επιβαρυσμένος
κρατημένος	ανοιγμένος
πρησμένος	γραμμένος
ραμμένος	απαλλαγμένος

A.4. Οι μετοχές (σελ.88)

Μετοχή Παθητ.Παρακ.	Μετοχή Παθητ.Παρακ.
φαγωμένος	καμωμένος
ιδωμένος	ειπωμένος
γινωμένος	πιωμένος

A.5. Οι μετοχές (σελ.88)

Παρακείμενος
είμαι στολισμένος
είσαι λουσμένος
είσαι δανεισμένος
είμαστε σηκωμένοι
είστε ντυμένοι
είμαι κρυολογημένος
είσαι κολλημένος
είναι προχωρημένος
είμαστε μελετημένοι
είστε χτυπημένοι

A.6. Οι μετοχές (σελ.89)

Λόγιες μετοχές παθητικού Παρακειμένου
προσκεκλημένος <ul style="list-style-type: none"> Όλοι οι προσκεκλημένοι έφεραν κι από ένα δώρο για την εορτάζουσα.
διακεκομμένος <ul style="list-style-type: none"> Η δασκάλα είπε στους μαθητές να αναπτύξουν την παράγραφο στις διακεκομμένες γραμμές του φύλλου.
εκτεθειμένος <ul style="list-style-type: none"> Μετά το σοβαρό του σφάλμα, ένωθε εκτεθειμένος στα μάτια των συναδέλφων του.
κατειλημμένος <ul style="list-style-type: none"> Σε παίρνω από χθες και το τηλέφωνό σου είναι κατειλημμένο.
καταβεβλημένος <ul style="list-style-type: none"> Ήταν τόσο καταβεβλημένος ψυχικά, που αδυνατούσε και να μιλήσει.
διακεκριμένος <ul style="list-style-type: none"> Μετά τις πολυετείς σπουδές του στο εξωτερικό, έγινε ένας διακεκριμένος επιστήμονας.
καταγεγραμμένος <ul style="list-style-type: none"> Οι αποφάσεις που πάρθηκαν στην έκτακτη συνεδρίαση της Βουλής βρίσκονται καταγεγραμμένες στα πρακτικά της.
συνδεδεμένος <ul style="list-style-type: none"> Παρακαλώ, μείνετε συνδεδεμένοι στη γραμμή και θα σας ειδοποιήσουμε.
εγγεγραμμένος

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Για να εξασφαλίσετε την ελεύθερη πρόσβαση στην ιστοσελίδα μας, θα πρέπει να είστε εγγεγραμμένα μέλη.
προσβεβλημένος <ul style="list-style-type: none"> ▪ Αισθάνθηκα πολύ προσβεβλημένος που δεν δέχτηκες το δώρο μου.

A.7. Οι μετοχές (σελ.89)

α. γραμμένο	ζ. κουνώντας
β. βλέποντας	η. θυμωμένος
γ. διαβάζοντας	θ. χτυπώντας
δ. στολισμένο	ι. οδηγώντας
ε. υψώνοντας	κ. ριζωμένο
στ. χτυπημένο	λ. ραμμένο

A.8. Οι μετοχές (σελ.89)

- α. ο υπάλληλος που φορολογείται
- β. ο κακοποιός που καταζητείται
- γ. ο μαθητής που παραπονιέται
- δ. το αυτοκίνητο που εισάγεται
- ε. τα φρούτα που εξάγονται
- στ. οι γονείς που ενδιαφέρονται
- ζ. οι ληστές που κρατούνται
- η. η μαθήτριά που κατηγορείται

A.9. Οι μετοχές (σελ.90)

Μετοχή	Λέξη που προσδιορίζει
χτισμένο	κάστρο
φθαρμένα	σκαλιά
λαχανιασμένοι	εμείς
σκουριασμένα	πόρτα
στερεωμένα	καρφιά
ενισχυμένες	επάλξεις
σκαμμένα	τάφρο
εγκαταλελειμμένο	κάστρο
Γκρεμισμένοι	τοίχοι
καταστραμμένα	σκαλιά
χορταριασμένα	μονοπάτια
ξεχασμένο	κάστρο
ανθισμένα	αγριόχορτα
φημισμένου	κάστρου

A.10. Οι μετοχές (σελ.90)

τρέμοντας
αυξάνοντας
χυμένος
υποχρεωμένος

τεντωμένος
αθροισμένος
τραγουδισμένος
κρυμμένος

ωφελημένος
αφηρημένος
τοποθετημένος
εσκεμμένος

γελώντας
τρώγοντας
αδικώντας
χαμένος

B. Τα σημεία στίξης (σελ.90)**B.1. Τα σημεία στίξης (σελ.90)**

- α. Πού θα πας σήμερα, **Τάκη**;
- β. Ο Ορέστης είπε: **«Θέλω μια τούρτα για τα γενέθλιά μου!»**
- γ. Μου πρόσφεραν καφέ, γλυκό και αναψυκτικό στο αεροπλάνο.
- δ. Τι ωραία που είναι η θεά από δω! **Δε συμφωνείς**;
- ε. **«Ευτυχώς!»**, μας είπε, **«ήρθατε νωρίς!»**
- στ. Πότε θα πας διακοπές;
- ζ. Τον Αύγουστο. **Εσύ**;
- η. **«Κι εγώ τι πρέπει να κάνω τώρα;»** ρώτησε ο Πέτρος.
- θ. Αυτό δεν είναι καρπούζι, **είναι πεπόνι!**
- ι. Αν θέλεις να πας στο χωριό, **πρέπει να πάρεις το αυτοκίνητο.**
- κ. Ο **«μικρός πρίγκιπας»** μου άρεσε πολύ!
- λ. Μια παλιά παροιμία λέει: **«Όποιος βιάζεται σκοντάφτει».**
- μ. Το καλοκαίρι κάνουμε μπάνιο, **παίζουμε ρακέτες**, μαζεύουμε κοχύλια, ψαρεύουμε και κάνουμε βόλτες.
- ν. **«Ζήτω το Έθνος!»** φώναζε το πλήθος.
- ξ. Η Αθήνα πήρε τ' όνομά της από τη θεά της σοφίας, **την Αθηνά.**

B.2. Τα σημεία στίξης (σελ.91)

- α. Τι κρίμα!
- β. Πού πήγατε διακοπές **πέρσι**;
- γ. Ωχ, **χτύπησα το πόδι μου!**
- δ. Μη μου ξαναμιλήσεις έτσι, **γιατί...**
- ε. **«Τι νούμερο παπούτσια φοράτε;»** με ρώτησε η υπάλληλος.
- στ. **Ας τολμήσει να εμφανιστεί, θα του δείξω εγώ!**
- ζ. **Αμάν!** Έρχεται κατά πάνω μας!
- η. Πώς **πέρασαν τόσα χρόνια**;
- θ. Υποψιάζεσαι πού **μπορεί να έχει πάει**; Λείπει από το πρωί.
- ι. **Αλίμονό σου, αν σε πιάσω...**
- κ. Ποιο **έργο θα δούμε**;

- λ. Τι υπέροχο τραγούδι!
- μ. Ήταν όλα πραγματικά θαυμάσια!
- ν. Θέλω να σου ζητήσω να...
- ξ. Μην το ξανακάνεις αυτό, γιατί...

B.3. Τα σημεία στίξης (σελ.91)

Σε ένα παλιό και βρόμικο κτίριο στεγαζόταν η βιβλιοθήκη. Η Φράνσι όμως την έβρισκε υπέροχη. Έσπρωξε την πόρτα. Α! Πόσο της άρεσε αυτή η μυρωδιά που ανέδιδαν το δέρμα των παλιών δεμένων βιβλίων, η κόλλα και το μελάνι από τις σφραγίδες!

Μόλις μπήκε εκείνο το καλοκαιρινό Σάββατο του 1912, έκλεισε πίσω της αθόρυβα την πόρτα και πλησίασε. Στάθηκε πολλή ώρα όρθια μπρος στο γραφείο, μέχρι να καταδεχτεί η βιβλιοθηκάριος να της δώσει σημασία και να ασχοληθεί μαζί της.

- Θέλετε να μου συστήσετε ένα καλό βιβλίο για κορίτσια; ρώτησε η Φράνσι.
- Τι ηλικίας;
- Έντεκα χρονών.

Η Φράνσι έτρεμε από μια απροσδιόριστη ταραχή, καθώς την έβλεπε να απλώνει το χέρι της στη βιβλιοθήκη που βρισκόταν δίπλα στο γραφείο. Μόλις τράβηξε ένα βιβλίο, το μάτι της άρπαξε τον τίτλο «Αν ήμουν βασιλιάς», του ΜακΚάρθι.

Με το βιβλίο σφιγμένο στη μασχάλη, έτρεχε για το σπίτι κατακινώντας τον πειρασμό να καθίσει στο πρώτο κατώφλι που θα έβρισκε μπροστά της και να αρχίσει από εκεί το διάβασμα.

4. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ (σελ.92)

Παραγωγή και σύνθεση λέξεων (σελ.92)

4.1. Παραγωγή και σύνθεση λέξεων, σελ.92 (Ενδεικτική απάντηση)

- α. ημερονύχτιο, καλημέρα, ισημερινός
- β. κηπουρός, αμπελόκηπος, θερμοκήπιο
- γ. τηλεόραση, τηλεπικοινωνίες, τηλεργασία
- δ. ηχορρύπανση, ηχητικός, ηχομόνωση
- ε. οδικός, οδεύω, οδόστρωμα
- στ. χρονικό, χρονόμετρο, χρονολογία

4.2. Παραγωγή και σύνθεση λέξεων, σελ.92

Λέξεις με παραγωγή	Λέξεις με σύνθεση
γραφτός	καταγράφω

γραφείο	παραγράφω
γραφίτης	αναγράφω
γραμματέας	διαγράφω
γραμματική	γραφομηχανή
γράμμα	συγγραφέας
	εγγράφω
	αντιγραφή
	υπογράφω
	εγγράμματος
	αγράμματος

4.3. Παραγωγή και σύνθεση λέξεων, σελ.93

θλιβερός	ανοιχτός
κλειστός	μαρμάρινος
σωστικός	ξύλινος
βραστός	μεταξένιος
καμαρωτός	βουνίσιος
σκυφτός	αγκαθωτός
κινητός	ανοιξιάτικος
κοκάλινος	φλογερός
πέτρινος	μυρωδάτος

4.4. Παραγωγή και σύνθεση λέξεων, σελ.93

α' συνθετικό		β' συνθετικό
οίκος	+	σήμα
οίκος	+	τέχνη
οίκος	+	τρέφω
οίκος	+	γένος
οίκος	+	συσκευή
οίκος	+	δέσποινα
οίκος	+	σύστημα
οίκος	+	λόγος
οίκος	+	πέδον (=έδαφος, γη)

οίκος	+	δομή
-------	---	------

4.5. Παραγωγή και σύνθεση λέξεων, σελ.93

Παράγωγες λέξεις	Σύνθετες λέξεις
φιλαράκος	φιλότιμος (φίλος + τιμή)
φιλία	φιλόσοφος (φίλος + σοφία)
φιλιώνω	φιλοδοξία (φίλος + δόξα)
φιλεύω	φιλόζωος (φίλος + ζώο)
φιλάω	φιλότιμος (φίλος + τιμή)
φιλικός	φιλόσοφος (φίλος + σοφία)
φίλημα	φιλοδώρημα (φίλος + δώρο)
φιλενάδα	φιλόξενος (φίλος + ξένος)
φιλί	
	φιλότιμος (φίλος + τιμή)
	φιλόσοφος (φίλος + σοφία)
	φιλοδώρημα (φίλος + δώρο)
	φιλόξενος (φίλος + ξένος)

4.6. Παραγωγή και σύνθεση λέξεων, σελ.94

Λέξεις	α' συνθετικό	α' συνθετικό
άκακος	α-	κακός
πυρασφάλεια	πυρ	ασφάλεια
άτιμος	α-	τιμή
αικίνητος	αι-	κινητός
δύσπιστος	δυσ-	πιστός
τηλεόραση	τηλέ-	όραση
αλληλοκατηγορώ	αλληλό-	κατηγορώ
ομόφωνος	ομο-	φωνή
διχόνοια	διχό-	νους
αλληλογραφία	αλληλό-	γραφή
αμφίβιο	αμφι-	βίος
αρχιεργάτης	αρχι-	εργάτης
αιθαλής	αι-	θάλλω
αυτοκριτική	αυτο-	κριτική
διχογνωμία	διχο-	γνώμη
ακίνητος	α-	κινητός
δυστυχία	δυσ-	τύχη
εύπιστος	ευ-	πίστη
ανάξιος	αν-	άξιος
ευτυχία	ευ-	τύχη
ημισφαίριο	ημι-	σφαίρα

ομόθησκος	ομο-	θρησκεία
πυροσβέστης	πυρ-	σβήνω
ημίθεος	ημι-	θεός
τηλέφωνο	τηλε-	φωνή
αυτοτραυματίζομαι	αυτό-	τραυματίζομαι
πανελλήνιο	παν-	Έλληνας
αρχιστράτηγος	αρχι-	στρατηγός

- Το πεύκο είναι από τα πιο γνωστά **αιθαλή** δέντρα.
- Οι **διχογνωμίες** ανάμεσα στο ζευγάρι οδήγησαν στο διαζύγιο.
- Το νότιο **ημισφαίριο** της Γης περιέχει τέσσερις ηπείρους και τέσσερις ωκεανούς.
- Οι **πυροσβέστες** έκαναν μεγάλη προσπάθεια για να θέσουν υπό έλεγχο τη φωτιά που είχε ξεσπάσει στο δάσος.
- **Αρχιστράτηγος** στο στράτευμα των Αχαιών στον τρωικό πόλεμο ήταν ο Αγαμέμνονας.

4.7. Παραγωγή και σύνθεση λέξεων, σελ.95

Ανάλυση στα συνθετικά	Ουσιαστικό που παράγεται
υπό + δέχομαι	υποδοχή
εκ + ειδικεύω	εξειδίκευση
αντί + αμείβω	ανταμοιβή
συν + μετέχω	συμμετοχή
από + στέλλω	αποστολή
μετά + κομίζω	μετακόμιση
παρά + δίδω	παράδοση
ανά + βιώνω	αναβίωση
διά + στέλλω	διαστολή
κατά + ρίπτω	κατάρριψη

5. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ (σελ.96)

Α. Παρουσίαση και σχολιασμός ενός καλλιτεχνικού θεάματος, σελ.99

(Ενδεικτική απάντηση)

Δεν θα ξεχάσω ποτέ τη μουσικοθεατρική παράσταση που είδα στις 12 Σεπτεμβρίου στο Ηρώδειο και ώρα 21.00.

Πρόκειται για ένα έργο βασισμένο στο μυθιστόρημα του Ευγένιου Τριβιζά, που παρουσίασε η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία και τα έσοδα διατέθηκαν υπέρ του Ταμείου Υποτροφιών των Σχολείων αυτής. Τη σκηνοθεσία υπέγραψε ο Φωκός Ευαγγελινός και στην παράσταση συμμετείχαν οι: Χ.Ανδριανός, Α.Αντωνόπουλος, Ν.Κοντογεώργη, Ε.Κωνσταντινίδου, Δ.Πιατάς, Χ.Σπανός, Τ.Σωτηροπούλου, Α.Τότσικας.

Το έργο παρουσιάζει την ιστορία ενός κοριτσιού, το οποίο φτιάχνει έναν χιονάνθρωπο ζητώντας του να μη λιώσει ποτέ. Ο χιονάνθρωπος, για να κρατήσει την υπόσχεσή του, ξεκινάει για το πιο μακρινό και επικίνδυνο ταξίδι, το ταξίδι στον Βόρειο Πόλο. Αψηφώντας τον Χρυσό Εχθρό που τον πυρπολεί με φλογισμένα βέλη, τους Λασπάνθρωπους που τον καταδιώκουν για να τον λασποβολήσουν και χίλιους δυο κινδύνους ακόμα, είναι αποφασισμένος να φτάσει στα παντοτινά, παραμυθένια χιόνια.

Η παράσταση αυτή τα είχε όλα! Γέλιο, αγωνία, αλλά και συγκίνηση. Προβληματίστηκα, αλλά και διδάχθηκα πολλά πράγματα που θα προσπαθήσω να τα ακολουθήσω κι εγώ στη ζωή μου! Ελπίζω να μου δοθεί η ευκαιρία να την παρακολουθήσω ξανά.

(174 λέξεις)